

המשך ממעמד 9

בשבילנו, חייך, מרגדג לנו, ואתם מגרדים. כלומר: מדוע לעשות משהו בעצמנו, אם אתם יכולים לעשות זאת בשבילנו? מארזי אחר, גם הוא בעל רמה גבוהה, אמר לי דבר דומה כעבור כמה שעות: אתם תעשו את העבודה השחורה, אמר, ותיקן, כדי למנוע טעות: את העבודה המוזהמת, אתם לא עושים את זה בשבילנו, אתם עושים את זה בשבילכם, האינטרסים שלכם מצטלבים. אתה כדאי להמחיש את כוונתך, צילב שתי אצבעות. אתה רואה, במקום שתי האצבעות מצטלבות, יש זהות של אינטרסים, כך זה עכשיו, אבל כל אצבע פונה לכיוון אחר. מחיר ימשיך כל אחד בדרכו, אישי-אישי לפי האינטרסים שלו, יש לכם אינטרסים, ויש לנו אינטרסים, ואין הם שווים.

ברבארים בשערי רומא

ניגוד לשתי עמיתותי, שהודעונו מן הצנינות של האצולה המארונית, ומן הפער האדיר שבין עשירים ועניים, מותרות מופלגות מכאן ועוני ממאיר מכאן, היה קשה לי לנעוץ על האצולה המארונית, יש לה חן משלה, חן של עם עתיק מאוד, מפקח מאוד, חכם מאוד, וגם ציני מאוד. חייאדם אינם שווים הרבה בלבנון. הישראלים מופיעים כאן כשהם מצויידים באגרופי פלדה, פשוטים נאיביים וחזקים, למארונים אין כוח, מלבד כמה מיליציות שלא החזיקו מעמד אף מול הכריזות הפלסטיניות. בשיא מילחמתהאורחים של 1976, אבל יש להם הרבה חוכמה. כשאני רואה בדימוי איש כמו אריאל שרון או רפאל איתן מול איש כמו פייר ג'מייל או כמיל שמעון,

אך בשיחות רציניות הם מודים כי זה רחוק מן האמת. מילחמתהאורחים בלבנון התלקחה כבר בשנות ה-50, והיה צורך בנחיתה של חיליהנחתים האמריקאי בבירות. המלחמה הנוכחית התחילה ב-1975, ולא הפלסטינים גרמו לכך, הם היו רק גורם מסייע. אם כן, האם לא תתקח המלחמה מחדש כאשר יסתלקו הישראלים, הסורים והפלסטינים? כל לבנוני יודע שזה אפשרי, מול אפשרות זו יש כמה תיקוות, וכמה פיתרונות אפשריים.

המישגה הפאטאלי

ש תיקווה יפה ותיקוה פחות יפה: השלמה הדדית או דיקטטורה. האם יש אפשרות כלשהי שהעדות השונות בלבנון יוכלו לחיות בצוותא ולהקים מדינה בת-חיים? הסיכויים לכך קלושים, כפי שכל לבנוני מופוכ יודה באוזן בשיחה פרטית, אך הם קיימים.

אחד האנשים המרתקים ביותר שפגשתי הוא אמן לבנוני מארוני, בן גילי. אני זוכר איך היו הדברים ב-1945, סיפר, הייתי בצידון, היו לנו הרבה ידידים מוסלמים, היו הרבה יוכוחים אצלנו בבית. כאשר סולק הכיבוש הצרפתי, לא רצו המוסלמים לשמוע על לבנון עצמאית, הם לא יכלו לסבול את הדגל הלבנוני, הם גיפו את הדגל הסורי, וטענו כי לבנון היא חלק מסוריה, שנקרע מן הגוף הסורי כתוצאה מצרפתית. המוסלמים היו בטוחים, כמובן, כי בסוריהירבתי יימנו עם המעמד השליט, בעוד שבלבנון עצמאית הם היו רק אזרחים ממדרגה שניה. עמדותהמפתח היו בידי המארונים.

דייגים, פליטים, ספורטאים

תמונה של מירפץ ג'וניה, המבירה את כל צדדי המצב:

אני רואה לפני סצנות היסטוריות. למשל: הברבארים הגרמניים שכבשו את רומא, ושמצאו את עצמם מול בנייהסנאטורים המפוכחים והמנוונים, עתירי התרבות, או צלבנים גסים מארץ הפראנקים, שלא ידעו קרוא וכתוב, מול פני המוסלמים של ימינו, שהיו שקועים בסיפרי פילוסופיה והשתכסמו בדיבריישירה. לבנונים אין אשליות, הם יודעים כי קץ יותר להכנים את הטנק הישראלי מאשר להזיץ איתו, אבל הם התייאשו מן המצב, הם מעדיפים סדר כלשהו, רע ככל שיהיה, על פני תהוהוזהו מתמשך.

אם מאמינים הישראלים כי הלבנונים אוהבים אותם מקרב לב, הם טועים, אתם הרגתם את סאדאת, אמר לי אחד מבעליהיכסות, חתמתם עימו על הסכם, ובגדתם בו, הפשטתם אותו עירום וערייה, לא נתתם לו שום דבר, הוא עשה מחוזה גדולה, ואתם רימיתם אותו. אבל איש זה היה מוכן בהחלט להשתמש בישראלים — שאליהם התייחס כאל כלב נשכני ומסוכן, שמשלחים אותו באוייב, הוא רוצה לסלק את הפלסטינים, ורק הישראלים יכולים לעשות זאת.

האם הוא רואה לנגד עיניו פיתרון? בוודאי, הוא מוכן מאזינו: אתם צריכים להקים מדינה פלסטינית בגדה וברצועתעזה, לעשות שום לבנון, ולחזור הביתה, כך יהיה פיתרון לכך הבעיות.

איך עושים שלום בלבנון? בשיחות שיטחיות מעמידיים המארונים פנים כאילו כל הצרות התחילו כאשר באו הפלסטינים ללבנון, אחרי ספטמבר השחור (של

האם זה יכוד תקוות עכשיו בלבנון?

שאלתי את האמן אם אינו סבור כי הלבנונים עשו מישגה היסטורי, כאשר לא הסתפקו בלבנון קטנה, נוצרית-הומוגנית, ותחת זאת סיפחו לעצמם את השטח המוסלמים הנרחבים כדי להקים את לבנון הגדולה. המוסלמים הפכו במהרה לרוב, ומאז יש צרות במדינה האמן, שידמנו עיבורו בייקר, ואם לא יהיה לכם השכל לפנות את השטחים הערביים שכבשתם (הגדה והרצועה), תעשו את אותו המישגה הפאטאלי שעשינו אנחנו!

ואכן, מי שמטייר בלבנון, מראשהניקרה ועד לסביבת טריפולי, נוכח לדעת כי אלה הן מכל הבחינות שתי ארצות שונות, הדרום המוסלמי, עד דאמור, שונה לגמרי מסביבת ג'וניה וביבלוס, היא ג'יביל (גבל התנ"כית).

הדרום והצפון הם שתי ארצות שונות — שונות בנוף, שונות בסיגנון, שונות באדריכלות, סיפוח הדרום על ידי הצפון, כדי ליצור מהדורה לבנונית של ארץישראל השלמה, היה אסון לבעליו.

לא להיכנס לגטו

מצריים תוהים האנשים מה הם, בעצם — מצרים? ערבים? ערבים ממוצא מצרי, או מצרים בעלי תרבות ערבית?

בישראל תוהים האנשים מה הם — ישראלים? יהודים? דים? מה קודם למה? או שמא אשכנזים או ספרדים? אלה הן בעיותיהות פשוטות בהשוואה לבעיית הלבנוני.

איש מג'וניה — מהו? לבנוני? נוצרי? מאי רוני? פלנגיסט? ואם הכן בחדר — מה קודם למה? למה נתונה נאמנותו הראשונה, העיקרית?

הצגתי שאלה זו לכמה וכמה אנשים, וקיבלתי תשובות סותרות, לא זה בלבד שהאנשים סתרו איש את רעהו — הם גם סתרו את עצמם, מה שנראה לאמיל נכון בשעה שמונה בערב, שוב לא נראה לו נכון אחרי שעתים וכמה כוסות ויסקי.

ידידי בעליהאכטה הכחיש בתוקף שהוא ערבי, בשבילי, לי, הערביות היא כמו הציונות, תורה גיוענית! הוא התייחס כוון לומר: כשם שרק הגזע מאחד את היהודים בעולם, כך רק הגזע מאחד את הערבים, ואילו במציאות, כל עם ערבי הוא בעל ישות שונה, אולם כאשר התייחס לבעיות ספציפיות — מצריים, הפלסטינים, דיבר ערבי, שום לבנוני אינו יכול להתעלם מכך שתרבותו היא בעיקרה ערבית, ששפתו העיקרית היא ערבית, גם כשהוא מדמה לעצמו שהוא צרפתי לכל דבר.

הפאןערביות הפחידה את המארונים תמיד, כי במדינה ערבית גדולה יהיו המארונים מיעוט מבוטל, מכאן ההודות עם האידיאל הלבנונינוצרי ועם דגליהארז, שאינו דומה לשום דגל ערבי אחר, (הוא דווקא דומה, איכשהו לדגל ישראל — שני פסים לרוחב, ובאמצע סמל, בתמונות של שחורילבן, מרחוק, הם דומים מאוד). אך כשמדברים על המציאות הכלכלית, הי תמונה משתנה מיד.

לבנון יכולה לשגשג רק כמרכז מיסחרי וכספי של העולם הערבי, מי שמנתק את לבנון מסוריה, מנתק אותה מכל קשר יבשתי עם הרקע הטיבעי שלה, הדינרלנד, מי שמביא לחרם של העולם הערבי על לבנון, מביא להרס, שאינו פחות חמור מהרס הבתים בהפצצות.

מכאן הניגוד העמוק — כנראה — בין ג'מייל האב, נציג האצולה הכלכלית, ובין ג'מייל הבן, החושב במושגים צבאיים, מה יועיל למארונים השילטון בלבנון, אם לבנון תהיה לאיזור-מצוקה?

אנחנו לא מייצרים כלום, התלונן לפני תעשיין לבנוני, רק זיתים ויון, אפשר לחיות מזה? בוודאי אייפאשר לקיים בזה וילות מפוארות, יאכטות, ארמונות כפריים לוסף-השבוע, חשבונות בשווייץ וביילוי בפאריס.

אותו תעשיין עדיין משוקק את תוצרתו לעולם הערבי, מוצריו מגיעים לכוויית בדרך ארוכה, המשאיות יוצאות מג'וניה צפונה, לטריפולי, שהיא בידי אש"ף והסורים, משם הם עוברים לדמשק, ומשם דרך ירדן לכוויית. אם תנתק דרך זו, ויוטט חרם ערבי על לבנון כולה — יהיה זה אמן.

זהו פירוש האצבעות המצטלבות, הלבנונים מוכנים ב- החלט להיעזר בצבאל כדי לגרש את לוחמי אש"ף ואת חצי מיליון הפליטים הפלסטיניים, אבל משם נפרדות הדרך, כי, אין המארונים מוכנים להיכנס לגטו הישראלי, יש תוללים את התיקוות באמריקאים, הם יכולים למנוע הטלת חרם ערבי עלינו, בכלל, האמריקאים הם המקשרים בין ישראל ובנינו, והם צריכים לדאוג לעניין הזה.

אך אם הישראלים ישנם, הם צריכים, לסיים את המלאכה — הגדרה יפה לשחיתת הפלסטינים — מהר, אין זמן, המצב הכלכלי הוא רע מאוד, אם לא יושלם העניין מהר, הכלכלה שלנו תתפרק, התלונן לפני התעשיין.

דיקטטורה בדרך

חוקרי את תולדות הדיקטטורות המודרניות בגרמניה, באיטליה ובארצות אחרות — תמהתי תמיד איך מסכים עם תרבותי, מפותח, להשתלטותו של דיקטטור. בלבנון יש מצבירוח של ערבידיקטטורה, למדתי כלל חשוב: לא הדיקטטור כופה את עצמו על עם, אלא העם הוא המשתוקק לדיקטטור.

אחרי מילחמתהאורחים של שבע שנים, שבה התערבו סורים, פלסטינים וישראלים, שבה הנוצרים שחטו נוצרים